

Skjøtselsplan for Øyan, Lyngdal kommune, Agder fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

Alexander Nilsson / Maria Hertzberg

Skjøtselsplan for Øyan, Lyngdal kommune, Agder fylke

Forfattere: Alexander Nilsson / Maria Hertzberg

Publisert: 20.06.2022

Antall sider: 28 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Agder

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Nilsson, A., Hertzberg, M. 2022. Skjøtselsplan for Øyan, Lyngdal kommune, Agder fylke. Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype. Biofokus-rapport 2022-043. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Slåttemarka Øyan / Marinøkkel / Grov nattfiol / Slåttemark. Foto: Maria Hertzberg

Biofokus rapport 2022–043

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8209-984-4

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Skjøtselsplanen for Øyan i Agder kommune er utarbeidet av Biofokus på oppdrag fra Statsforvalteren i Agder. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark på Sørlandet. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Biofokus takker Statsforvalteren i Agder for godt samarbeid i prosessen med skjøtselsplanen. Vi takker også grunneier og skjøtselsansvarlig Bjarne Smedsland for faktaopplysninger, god dialog og verdifulle innspill til planen.

Oslo, 20. juni 2022

Alexander Nilsson

Øvre partier av enga Øyan. Foto: Maria Hertzberg.

Innhold

1	Slåttemark på Sørlandet	5
2	Skjøtselsplan for Øyan	8
2.1	Innledning	9
2.2	Hensyn og prioriteringer	10
2.3	Aktuelle erfaringer med skjøtselen	12
2.4	Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	13
2.5	Mål for verdifull slåttemark	13
2.6	Restaureringstiltak	14
2.7	Skjøtselstiltak	15
2.8	Oppfølging av skjøtselsplanen	17
3	Kilder	18
4	Vedlegg	19
4.1	Bilder	19
4.2	Naturtypelokalitet(er)	22
4.3	Artsliste	24
4.4	Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater	26
4.5	Overvåkning, log	27

1 Slåttemark på Sørlandet

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstret og satt frø. De er ofte overflatelydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike) og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter.

Artssammensetningen i slåttemarkene på Agder varierer med bl.a. avstanden til kysten, høyde over havet og jordsmonn. Etter fuktighetsforholdene i marka, skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng. Indre Agder har mange magre enger på grunnlendt mark og fattig grunnfjellsberggrunn. Med god hevd kan likevel fattig mark opptre relativt arts- og fargerik.

Tørrengene i skogsbygdene og dalstrøkene på Agder er de tradisjonelle «blomsterengene» med ryllik, blåklukke, gulaks, engkvein, prestekrage, smalkjempe, engfiol, firkantperikum, tiriltunge, legeveronika, stemorsblom og øyentrøst, og mer spredt med kattefot og engnellik. På mer næringsrik mark vokser flekkgrisøre, engtjæreblom og prikkperikum. På tørr mark i kyststrøkene vokser i tillegg kystgrisøre, bergmynte, rundskolm, gulmaure og blåmunke..

Tørr til frisk eng fra Landsverk i Gjerstad med prestekrage, blåklukke, engtjæreblom, føllblom, smalkjempe, hvitkløver, småsyre, tveskjeggveronika, engkvein, gulaks m.fl. T.h. tørreng fra Kjevik ved Kristiansand med mye prikkperikum og blåmunke bl.a. Begge foto ES.

I fattig *friskeng* (litt fuktigere eng) finnes på Agder gjerne finnskjegg, blåtopp, jonsokkoll, småengkall, bakkefrytle, ryllik, blåklukke, rødknapp, blåknapp, prestekrage, karve, gjeldkarve, engsyre, hvitkløver, tepperot, føllblom, engsoleie, øyentrøst, stormaure, tveskjeggveronika og legeveronika. Spredt kan også

mindre vanlige arter som nattfiol, harerug, hvitkurle og solblom dukke opp. Hvitkurle og solblom står på den norske rødlista for arter (Artsdatabanken 2021).

Agder, og spesielt øvre Setesdal, er et kjerneområde for solblom i Norge. På frisk mark med rikere berggrunn eller på mark som tilføres rikt sigevann, kan det i tillegg vokse arter som rødsveve, skogstorkenebb, søstermarihånd, brudespore, marinøkkel og storblåfjær. Ved kysten kan man finne kystmaure, marigras og jordnøtt (Vest-Agder), og i fjellet vokser hvitkurle, grønnekurle, svarttopp, fjellbakkestjerne og snøsøte i slik kulturmark. Flere av disse er trua i Norge i dag.

Planter en kan finne i slåttemarkene på Agder; f.v. rødknapp, harerug, tirilltunge og engnellik. Engnellik er relativt sjelden å finne. Alle foto ES.

I de fuktigste områdene vokser gjerne arter som: hvitbladtistel, enghumleblom, krypsoleie og hanekam.

Fuktig slåttemark med mye hanekam og duskstarr på Sandøya i Tvedestrand. Foto ES.

Mange gamle slåttemarkar brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarkar har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarkar holdes i hevd. Generelle

restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtselsplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Sørlandet (Bele et al. 2011). Mye av denne teksten om slåttemark på Sørlandet er hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for Øyan

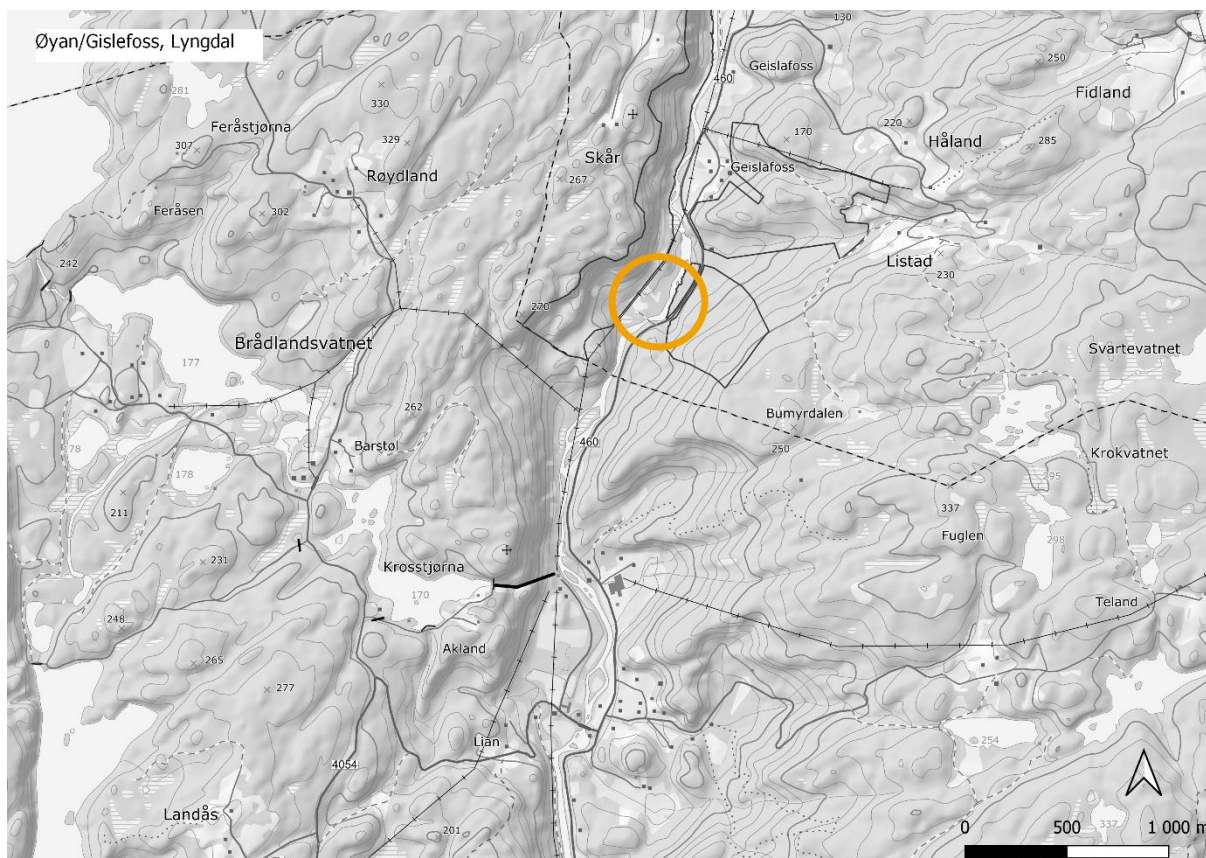
GRUNNEIER:		ANSVAR SKJØTSEL:		LOKALITETSVERDI I NATURBASE ¹ :	
Bjarne Smedsland		Bjarne Smedsland		Øyan (NINFP2110020836) - B	
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 28.02.2022			DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 23.06.2021		
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM):					
Telefonsamtale i februar med grunneier Bjarne Smedsland					
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Alexander Nilsson				FIRMA:	
				Biofokus	
UTM SONE LOKALITET(ER):	NORD:	ØST:	GNR./BNR.:		
32 W	6456080	402686	425/7		
LOKALITET:		NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET:		AREAL (ETTER EVENTUELL RESTAURERING):	
Gislefoss/Øyan – Slåttemark					
Gislefoss/Øyan – Slåttemark		3,4 daa.		3,4-4,0 daa	
DEL AV VERNEOMRÅDE:		DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:			
Nei		Nei			
HVILKET VERN:					

¹ Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007) og faktaark for slåttemark, utformet av Ellen Svalheim (Svalheim upubl).

2.1 Innledning

Lokaliteten ligger ved Gislefoss i Lyngdal kommune, rett ved veien som går mellom Vigmostad og Konsmo (Figur 1). Slåttemarken ligger sør-sørøstvendt på rundt 55 moh. i boreonemoral vegetasjonssone, og klart oseanisk seksjon (O2) (Moen 1998). Berggrunnen består av granodioritt (NGU 2022a), mens løsmassene består av morenemateriale samt elve- og bekkeavsetninger i partiene nærmest elva (NGU 2022b). Enga grenser til en slåttemark i sør, hos annen grunneier, registrert med A-verdi (Søyland 2017), og denne eng har hatt skjøtselsplan siden 2012. Grunneier kjenner til planen og har i noen år brukt den som grunnlag for å søke midler til egen eng. Grunneier har også brukt anbefalingene i planen som grunnlag for egen skjøtsel. Dette anses som fornuftig ettersom engene er tilsynelatende svært like, med mye likt artsinventar og problemarter.

Kartleggingsmetodikk følger Miljødirektoratets instruks basert på NiN2 (heretter omtalt som MI), engene er i tillegg vurdert etter DN Håndbok 13 for å se om de kvalifiserer til utvalgt naturtype.

Figur 1. Lokaliteten ligger rett ved veien som går mellom Vigmostad og Konsmo.

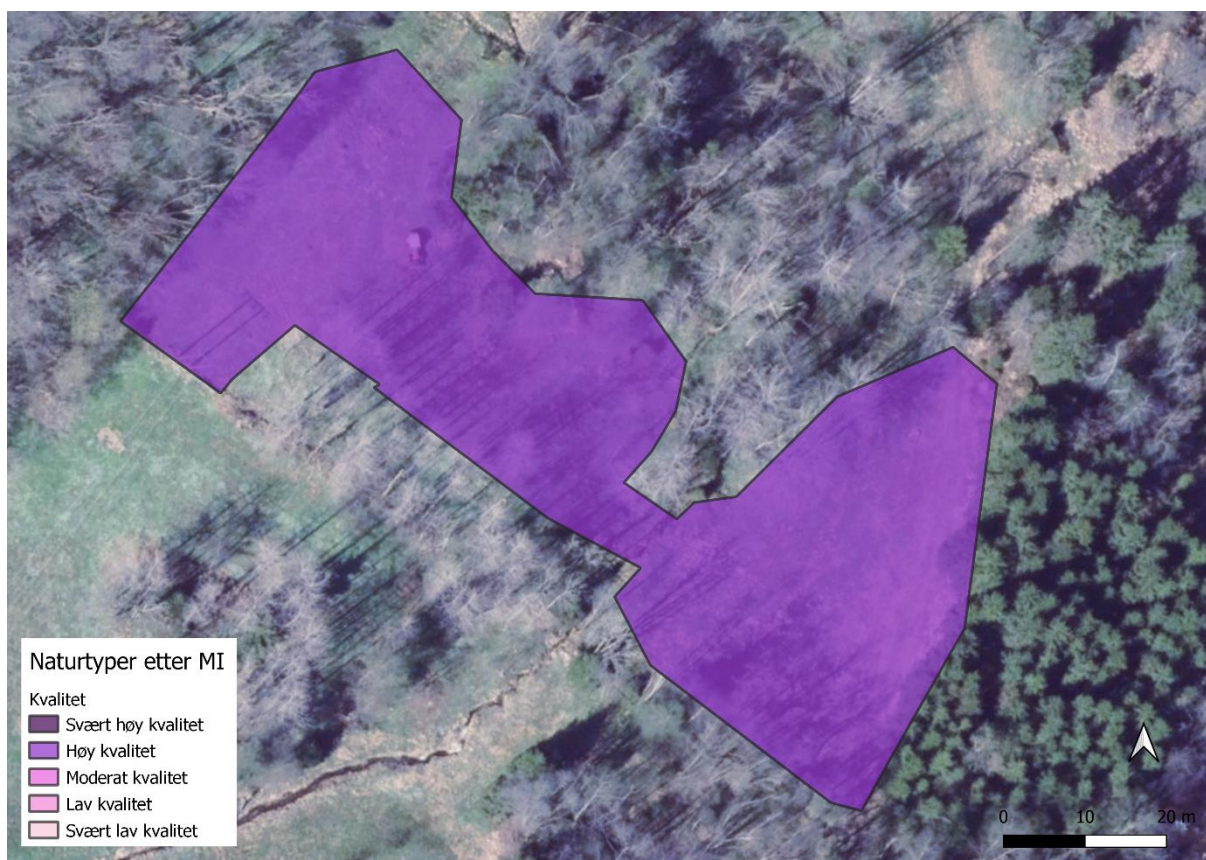
Enga kvalifiserer som naturtypen slåttemark (rødlistet som kritisk truet - CR), fordi den består av semi-naturlig eng og har klart preg av slått. Ingen rødlistearter ble påvist på eng. Enga gir høy kvalitet etter MI-metodikk og B-verdi etter DN13-metodikk. B-verdi etter DN-13 medfører også at eng får status som utvalgt naturtype. Tilstanden er vurdert til å være god, mens naturmangfold ble vurdert til moderat. Enga har tydelig slåttemarkspreg, og har ikke veldig stort innslag av næringskrevende arter. Forekomst av arter som marinøkkel, grov nattfiol, gulaks, hanekam, prestekrage, knollerteknapp, blåklokke og hengeaks er kvalitetsindikatorer på slåttemark. Det er ikke kartlagt/avgrenset slåttemark på lokaliteten

tidligere (ref. Naturbase), og det forekommer heller ingen artsregistreringer fra før (ref. Artskart). Enga ligger i et landskap med både skog- og jordbruksarealer. Den er soleksponert fra både sør og øst, men er stort sett østvendt. Enga grenser til et skogreservat i vest, og en annen slåttemark i sør og elv med skog i øst. Landskapet er variert, men spesielt tilgrensende slåttemark i sør regnes som et svært positivt landskapselement ettersom de til sammen utgjør et relativt stort areal slåttemark.

Tabell 1: Naturtypelokaliteter registrert etter MI i 2021 innenfor undersøkelsesområdet ved Vestre Kile..

NIN-ID	Områdenavn	Naturtype	Samlet kvalitet	DN13-verdi	Areal (daa)
NINFP2110020836	Øyan/Gislefoss	Slåttemark	Høy kvalitet	C	3,4

To kartleggingsenheter er registrert: intermedier eng med klart hevdpreg (T32-C-4) og kalkrik fukteng med klart hevdpreg og svakt preg av gjødsling (T32-C-10). Artsinventaret i de to kartleggingsenhetene er relativt forskjellig. I fuktenga finnes arter som hanekam, mjørdurt og lyssiv, mens det i den tørrere typen finnes arter som prestekrage, smalkjempe, grov nattfiol, gulaks, marinøkkel osv.

Figur 2. Naturtypeavgrensning på Øyan.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Enga har stort sett likt artsinventar som naboenga, og følgende også mange av de samme «problemartene». Myrtistel, einstape og lyssiv er arter som bør bekjempes før frøsetting, altså tidlig i

sesongen (mai/juni), og kanskje også flere ganger. Disse kan slås, knekkes eller dras opp av jorda. Disse kan potensielt ta over store deler av enga og eventuelt skygge ut flere av de andre engartene, noe som på sikt kan redusere mangfoldet i enga.

Andre arter i enga som er gode kvalitetsindikatorer og bør få ekstra oppmerksomhet er grov nattfiol og marinøkkel. Hanekam forekommer i de fuktigere partiene, og er også en art som med fordel kan få litt ekstra oppmerksomhet ved fremtidig skjøtsel, men som per i dag ser ut til å trives godt med dagens skjøtelseregime. Dersom grunneier holder litt ekstra øye med disse artene og observerer eventuell framgang/tilbakegang vil det være mulig å tilpasse skjøtselen etter eventuelle populasjonsendringer.

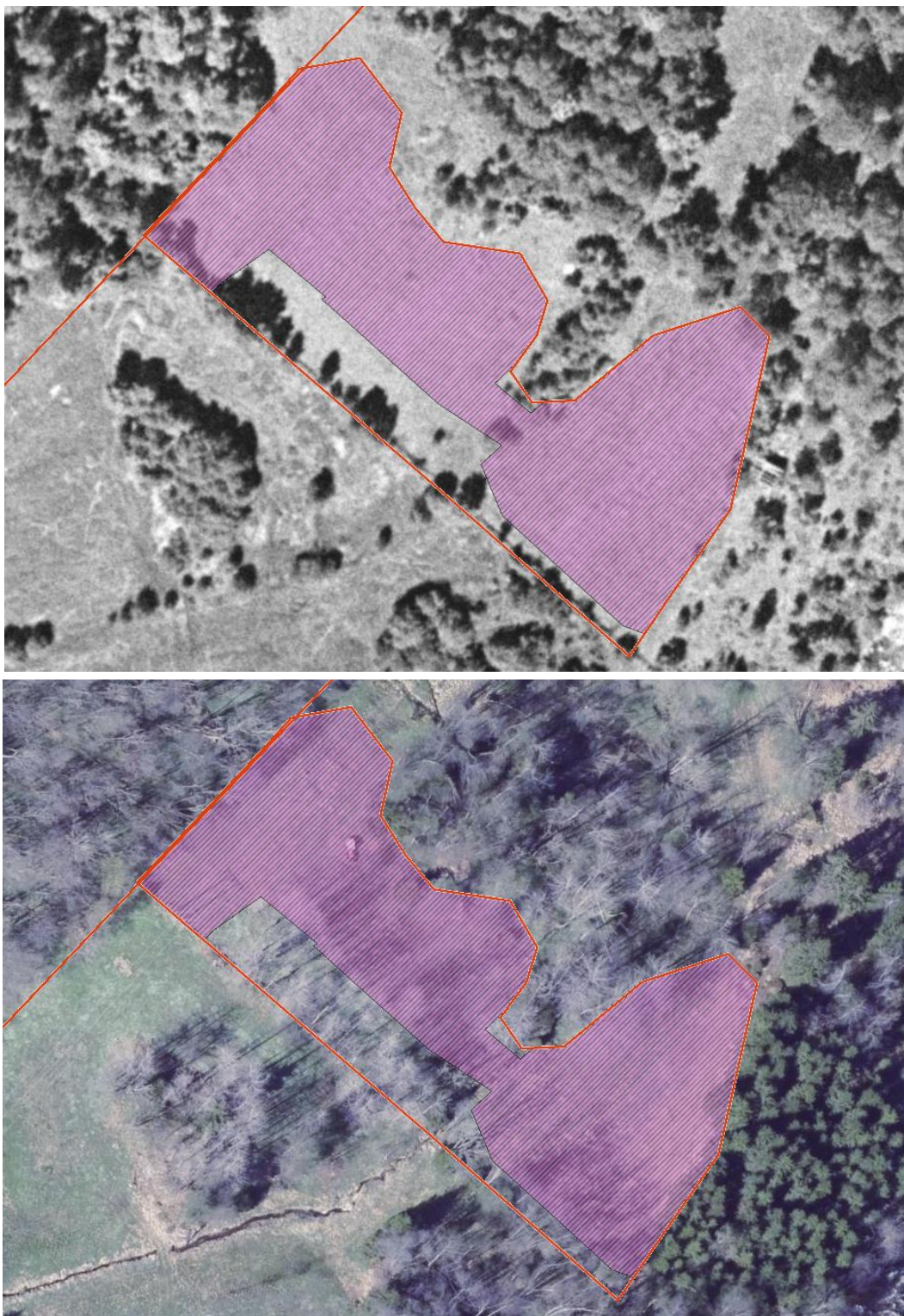
Ved skjøtsel i sone 2 (Fig. 4) bør det prioriteres å åpne opp mot sør ved å fjerne flere trær slik at mer sollys slipper inn på enga. Sørsida av sone 2 bør prioriteres fremfor nordre del av sone 2, men når søndre del er åpna vil det også være fint om enga utvides mot nord. Å få mer lys inn på enga vil høyst sannsynlig være positivt for de fleste av eng-artene. Ved sammenligning av dagens situasjon med historisk flyfoto fra 1959, ser man at enga hadde vesentlig færre trær i søndre del av sone 2, slik at betydelig mer lys kom inn på enga. Årlig gjennomføring av slått bør imidlertid ha første prioritet, deretter kan fjerning av trær og åpning for mer lys og mer engareal vurderes. I sone 2 kan også ny-styving av unge ask og alm vurderes, for å utvikle styvingstrær for fremtida.

I siste prioriteringsrekke bør hogst av granbestanden i øst vurderes, dette kan imidlertid vente til bestanden er hogstmodent. Å åpne enga fra øst for så å holde dette arealet åpent ned mot elva kan ha positiv effekt på mangfoldet av insekter og karplanter på sikt.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Enga ble ifølge grunneier tidligere både slått og beita, antagelig med sau. Drifta av jorda opphørte, og enga har inntil nylig vært uten noen form for skjøtsel og har delvis grodd igjen. De siste åra har imidlertid grunneier gjenopptatt skjøtselen gjennom slått. Det har vært gjort mye jobb med å rydde bort trær og slått har vært krevende grunnet ujevnt terreng, men det har etter hvert blitt lettere å slå ettersom enga har utvikla et jevnere preg.

Slått har vært utført i starten av august, jamfør anbefaling i skjøtelsplanen til naboenga (Søyland, 2017). Grunneier har observert at spesielt bestanden av grov nattfiol har økt betydelig etter at slått ble gjenopptatt, og skjøtelsregimet med sein slått for å tillate frøsetting hos grov nattfiol ser ut til å ha tilsiktet effekt. Grunneier nevnte imidlertid at slåttetidspunktet gir utfordringer knytta til å få graset tørt nok til at det kan benyttes som fôr. Dersom slåttetidspunktet er en viktig faktor for at fôret ikke kan benyttes, kan et tidligere slåttetidspunkt vurderes.

Figur 3. Flyfoto fra 1959 (øverst) og 2018 (nederst). Engarealet var noe større i 1959, og dagens eng kan potensielt utvides slik at den oppnår samme størrelse som på 60-tallet. Røde streker viser eiendomsgrenser.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Grunneiers erfaring med skjøtselen er at det er arbeidskrevende og tar tid, men at det med årene har blitt lettere. Det sene slåttetidspunktet gjør tørking av graset mer utfordrende, ettersom været kan bli

kaldere på denne tida. Marka var også ujevn i åra rett etter slått ble gjenopptatt, dette har imidlertid blitt bedre med åra. Marka er blitt jevnere, og grunneier har observert endringer i artssammensetningen. Rydding av skog må sies å ha vært vellykket, en utfordring er oppslag av einstape, men dersom denne bekjempes hvert år vil den med all sannsynlighet etter hvert forsvinne.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Karplantefloraen i enga er relativt rik, med god variasjon i en rekke ulike arter. Enga er i dag hovedsakelig grasdominert av arter som rødsvingel, sølvbunke, gulaks, engrapp og hengeaks samt en rekke starr. Særlig sølvbunke er en art som er storvokst og næringskrevende, og strengt tatt uønska i slåttemarka. Med riktig skjøtsel bør enga etter hvert bli mer urtedominert, og enkelte av grasene vil gå tilbake. Marinøkkel er kanskje engas mest spesielle art, og det ble observert et rikt antall individer (9-10) i øvre partier vest på enga. Grov nattfiol fantes rikelig over hele enga (150-200 individer), og denne har ifølge grunneier økt i antall etter at årlig slått ble gjenopptatt. Enga veksler mellom fuktigere typer, tørre typer og intermediære typer som til sammen gir opphav til et variert og relativt rikt mangfold av arter.

2.6 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):

Opprettholde og videreutvikle en verdifull slåttemark med tilhørende artsamangfold, med hjelp av årlig slått.

EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:

- Sone 1: Videreutvikle artsamangfold og slåttemarkstruktur gjennom årlig slått. Redusere mengden gras og øke mengden urter.
- Sone 2: Åpne opp for mer lys til enga gjennom hugst av trær. Etablere styvingstrær som styves hvert 5-7 år.

TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

- Opprettholde dagens sterke populasjoner av marinøkkel og grov nattfiol.
- Forhindre sterk populasjonsøkning av arter som einstape, lyssiv og myrtistel i enga.

2.7 Restaureringstiltak

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBruk M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/uke)
Tidlig slått av einstape, lyssiv og myrtistel. Manuell fjerning ved å slå kun disse artene tidlig på sesongen (mai, juni) for så å slå en gang til i juli, og kanskje en siste gang i september. Hovedhensikten er å sikre at disse artene ikke frør seg. De kan slås med kjepp, kappes, rives opp av bakken, knekkes, alt ettersom hva som er praktisk og effektivt. Tiltaket gjennomføres til artene er borte.	Årlig	10-30 m ² i Sone 1	Mai/Juni, Juli og september.
Ringbarke trær i kantsonen for å øke engareal og lysmengde på enga. (Eventuelt vedhogst). Øke engas areal, for å komme tilbake til historisk størrelse. Hovedprioritet er sone 2 på sørsiden av enga.	2022-2024	Sone 2	Vinter om mulig.
Styve unge ask og alm i kanten av enga for å danne nye styvingstrær.	2022-2024	Sone 2	Vinter (sommer dersom det skal brukes som fôr).
Hogge ut granskogen i vest for å øke solinnstråling og engareal. Det trengs ikke gjøres før skogen er hogstmoden.	Når skogen er hogstmoden.	Sone 3	Vinter. (Bør være tele i bakken).

Figur 4. Skjøtselssoner på Øyan.

2.8 Skjøtselstiltak

Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKKE)
Slått seint juli eller tidlig august. Slått med tohjulstraktor, ljà eller ryddesag inkludert kantsoner som kan slås med ryddesag. Slå ikke lavere enn 7-10 cm (ikke plenkort) for å skåne engplantene. Etter slått bakketørkes høyet i 2-4 dager før det rakes sammen og alt av plantemateriale fjernes fra engene og kjøres bort, fortrinnsvis for bruk som fôr. Vend gjerne høyet minst 1-2 ganger i løpet av tørkinga. Dette vil bidra til å spre frøene. Det bør være helt tørt før det fjernes. Alternativt kan det hesjes. Alt høyet fjernes etter tørking. Ved dårlig vær bør vått høy ikke bli liggende så lenge at det går i oppløsning og tilbakefører næring til enga. Det må da vurderes da høyet kan brukes til fôr.	Årlig	Delområde 1: 3,4 daa	Siste halvdel av juli - start av august

Graset tørkes, om mulig, på bakken i 2–3 dager for best mulig frøsetting/frøslipp før det rakes sammen • Graset fjernes fra området. Dette er viktig for å unngå anrikning av næringsstoffer i nedre del av enga og i bekken.	Årlig		
Hensyn: Det skal ikke tilføres gjødsel eller sprøytemidler. Lokaltetene jordarbeides ikke.	Årlig		

Generelt gjelder for skjøtselsslått:

- Slåtten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljà. Kantklipper med skjæreblad kan benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller husdyrgjødsel.

Beiting

Beiting er ikke aktuelt per. i dag, men dersom det skulle bli aktuelt bør følgende retningslinjer følges:

Generelt gjelder for beiting i slåttemark:

- Beiting kan være positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Unngå beite dersom det er insektarter eller karplantearter i slåtteenga som blir negativt påvirket.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkaskader). Heller ikke saueraser som selektivt beiter arter som er ønsket i enga.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåtten seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere i gang)
- Unngå tilleggsfôring inne på slåttemarka.
- Slåttemark med rik vårblostring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.

- Isådde, fulldyrka kulturenger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBruk M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKU)
Rydde oppslag av osp.	2022	1	Vår og høst

2.9 Oppfølging av skjøtelsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERING ÅR: 2031
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER: Insektkartlegging kan være interessant og nyttig for ytterligere å dokumentere artsmangfoldet på enga og for å kunne tilpasse skjøtselstiltakene til insektene.
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK: Har allerede fått tilskudd til slått i noen år.
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN: Bjarne Smedsland

3 Kilder

- Artsdatabanken. 2018a. Fremmedartslista 2018. <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artsdatabanken. 2018b. Norsk rødliste for Naturtyper 2018. <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken. 2021. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. 2022. Artskart - internettportal for artssøk. <http://artskart.artsdatabanken.no/>
- Bele, B., Svalheim, E. og Norderhaug, A. 2011. Bondens kulturmarksflora for Sørlandet. Bioforsk Fokus 6(4) 2011.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. utgave 2006 (oppdatert 2007). DN-håndbok 13. https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/54/handbok-13-080408_low.pdf
- Miljødirektoratet. 2022. Naturbase. <http://kart.naturbase.no/>
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens Kartverk, Hønefoss.
- NGU. 2022a. Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste. <https://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>
- NGU. 2022b. Interaktivt løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste. http://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/
- Svalheim, E. J. upubl. Utkast til faktaark for naturtypen slåttemark, versjon 29. nov 2014, revidert 2018.

Vedlegg

Bilder

Figur 5. Bilde fra enga på Øyan. Foto: Maria Hertzberg.

Figur 6. Marinøkkel på Øyan. Arten har en god bestand i enga, og med riktig skjøtsel kan en også håpe populasjonen vil øke ytterligere. Foto: Maria Hertzberg.

Figur 7: Oversiktsbilde over nedre del av enga. Grensa mot naturreservatet kan ses bortafor høyspentledningene.

Figur 8. Oversiktsbilde over øvre del av enga. Grensa mot naturreservatet kan ses til venstre i bildet.

3.1 Naturtypelokalitet(er)

Gislefoss: Øyan

NiN-ID: NINFP2110020836

Naturtype: D2.1 Slåttemark (ntyp_D02_01)

Kartlagt: 23/06/2021

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 2430 m²

Tilstandsvurdering: God

Naturmangfoldvurdering: Moderat

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Høy kvalitet

Verdi etter DN-håndbok 13: Viktig (B-verdi)

Tilstand beskrivelse: Lokaliteten er intakt semi-naturlig mark med nokså ekstensiv bruk og ingen gjødsling. Dette gir god skår på tilstand.

Naturmangfold beskrivelse: Lokaliteten er forholdsvis liten og med få habitatspesifikke arter, men den innehar to kartleggingsenheter og får derfor moderat skår på naturmangfold.

Kartleggingsenhetene T32 C-4 og T32 C-10 ble kartlagt, på henholdsvis nedre og øvre parti. Fire habitatspesifikke arter ble påvist under undersøkelsen.

Verdivurdering basert på DN-Håndbok 13: Etter faktaark for slåttemark fra 2018 (Svalheim 2018, upub.) oppnår lokaliteten høy vekt på areal (godt over 1 daa) og middels vekt på typevariasjon da enda i noe grad har varierende fuktighetsforhold. Den oppnår lav vekt på tyngdepunktarter, da 11 arter er registrert, og lav vekt på rødlistearter da ingen ble påvist. Det er imidlertid potensiale for funn av flere sjeldne og rødlistede arter, da kanskje spesielt av insekter. Samla sett vurderes likevel artsmangfold til lite. Den oppnår høy vekt på tilstand og påvirkning da hele lokaliteten er slått de seinere åra og avlinga er fjerna. Enkelte kantsoner er fremdeles noe mer prega av gjengroing, og mindre arealer er mer næringsrike på grunn av at grasen i perioder ikke har blitt fjerna. Til sist oppnår den høy vekt på landskapsøkologi, da den ligger i et gammelt kulturlandskap med flere verdifulle slåttemarker. Samlet sett oppnår derfor lokaliteten verdien Viktig - B. Verdien kan styrkes ytterligere gjennom målrettet restaurering og skjøtsel og påvisning av flere rødlistearter.

3.2 Artsliste

Tabell 2: Artsliste for Øyan, basert på feltkartlegging 23.06.2021 og eksport fra Artskart 11.02.2022 (Artsdatabanken og GBIF Norge 2022). Dersom det er flere dellokaliteter kan det vurderes å lage flere tabeller.

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Seneste funn
Karplanter	Achillea millefolium	ryllik	LC	23.06.2021
Karplanter	Achillea ptarmica	nyseryllik	LC	23.06.2021
Karplanter	Ajuga pyramidalis	jonssokkoll	LC	23.06.2021
Karplanter	Anemone nemorosa	hvitveis	LC	23.06.2021
Karplanter	Angelica sylvestris	sløke	LC	23.06.2021
Karplanter	Anthoxanthum odoratum	Gulaks*	LC	23.06.2021
Karplanter	Botrychium lunaria	Marinøkkel*	LC	23.06.2021
Karplanter	Campanula rotundifolia	Blåklokke*	LC	23.06.2021
Karplanter	Carex echinata	stjernestarr	LC	23.06.2021
Karplanter	Carex leporina	harestarr	LC	23.06.2021
Karplanter	Carex pallescens	bleikstarr	LC	23.06.2021
Karplanter	Carex panicea	Kronstarr*	LC	23.06.2021
Karplanter	Cirsium palustre	myrtistel	LC	23.06.2021
Karplanter	Filipendula ulmaria	mjødurt	LC	23.06.2021
Karplanter	Galium album	stormaure	LC	23.06.2021
Karplanter	Galium saxatile	kystmaure	LC	23.06.2021
Karplanter	Geum rivale	enghumleblom	LC	23.06.2021
Karplanter	Hypericum maculatum	firkantperikum	LC	23.06.2021
Karplanter	Juncus effusus	lyssiv	LC	23.06.2021
Karplanter	Lathyrus linifolius	Knollerteknapp*	LC	23.06.2021
Karplanter	Lathyrus pratensis	gulflatbelg	LC	23.06.2021
Karplanter	Leucanthemum vulgare	Prestekrage*	LC	23.06.2021
Karplanter	Lychnis flos-cuculi	Hanekam*	LC	23.06.2021
Karplanter	Melica nutans	hengeaks	LC	23.06.2021

Karplanter	<i>Plantago lanceolata</i>	Smalkjempe*	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Plantanthera chlorantha</i>	grov nattfiol	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Poa pratensis</i>	engrapp	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Potentilla erecta</i>	Tepperot*	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Pteridium aquilinum</i>	einstape	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Rumex acetosa</i>	syre	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Stellaria graminea</i>	grasstjerneblom	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Veronica chamaedrys</i>	tveskjeggveronica	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Veronica officinalis</i>	Legeveronica*	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Vicia cracca</i>	fuglevikke	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Viola palustris</i>	myrfiol	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Convallaria majalis</i>	liljekonvall	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel	LC	23.06.2021
Karplanter	<i>Deschampsia cespitosa</i>	sølvbunke	LC	23.06.2021

* Arten er en kjennetegnende art/tyngdepunksart/skilteart for semi-naturlig eng.

3.3 Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater

[Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres. Husk å sett av nok plass/flere sider for dette.]

AREAL/DELOMR ÅDE:	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK / TIMER	ÅR

3.4 Overvåkning, log

[I enkelte tilfelle kan f. eks grunneier/bruker ha interesse av/artskunnskap nok til å telle opp enkeltindivider av særskilte planter innen et avgrensa fast, område på noen få m² hver sesong. Dette kan være verdifull artsinfo å legge til rette for.

POSISJON/FELT:	ART	DATO	ANTALL INDIVIDER	ÅR
Sone 1	Marinøkkel	23.06.2021	9-10	2021
Sone	Grov nattfiol	23.06.2021	150-200	2021

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2022–043
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8209-984-4

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no